SOSYAL BİLGİLER

6. SINIF

YAZILIYA HAZIRLIK

1. DÖNEM - 1. ORTAK YAZILI · SENARYO 2

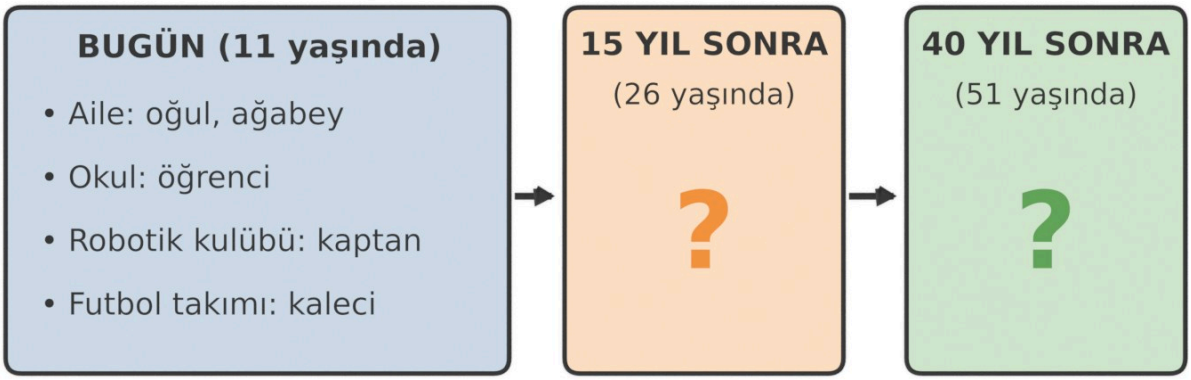
TYMM 2026-2027

Hazırlayan: **Murat Altun**

Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır.

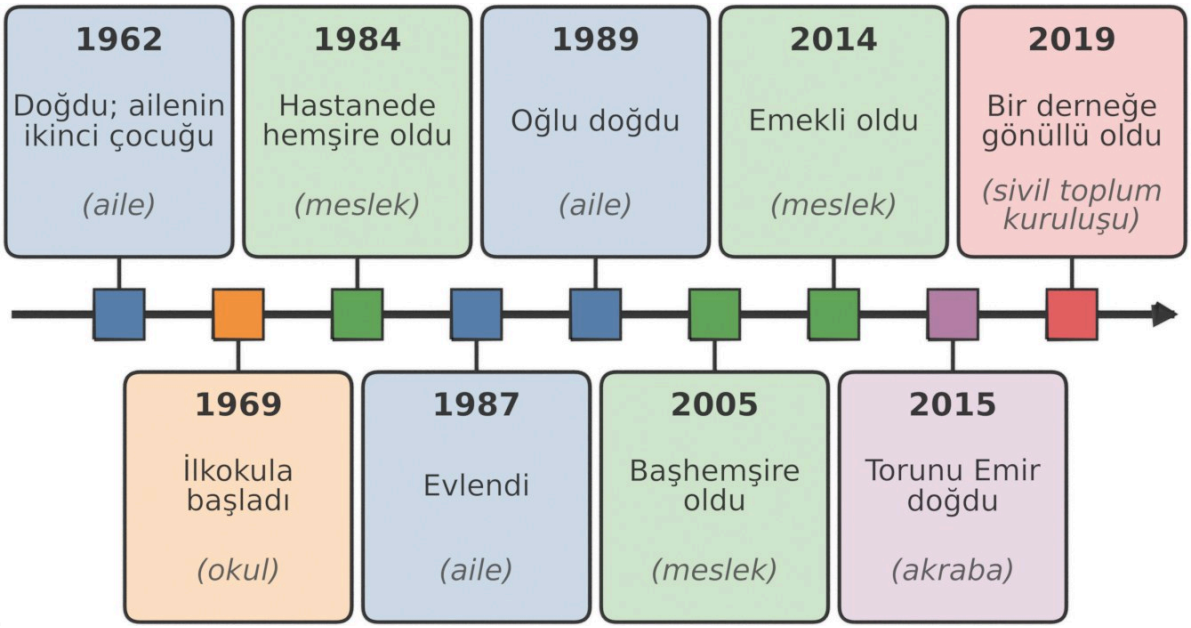
1. Kerem, 6. sınıf öğrencisidir ve bir kız kardeşi vardır. Okulun robotik kulübünde takım kaptanı, mahallesindeki futbol takımında da kalecidir. Büyüyünce bilgisayar mühendisi olmak istemektedir. Kerem, "Geleceğe Mektup" etkinliği için bugünkü gruplarını ve rollerini aşağıdaki gibi yazmıştır. (Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

1.1. Kerem'in 15 yıl sonra dâhil olabileceği iki grubu ve bu gruplardaki rollerini tahmin ederek yazınız. (4 puan)

1.2. Kerem'in bugünkü rollerinden 40 yıl sonra da sürecek bir rolünü ve değişecek bir rolünü gerekçeleriyle yazınız. (6 puan)

2. Emir, Sosyal Bilgiler dersindeki söyleşi çalışması için babaannesi Nermin Hanım ile görüşmüştür. Babaannesinin hayatı boyunca dâhil olduğu grupları ve önemli olayları aşağıdaki tarih şeridinde göstermiştir. (Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

2.1. Tarih şeridinden yararlanarak Nermin Hanım'ın geçmişte dâhil olduğu ama bugün artık içinde yer almadığı bir grubu ve doğuştan kazanıp hayatı boyunca sürdürdüğü bir rolünü yazınız. (4 puan)

2.2. Nermin Hanım'ın 1969'daki öğrenci rolü ile 1984'teki hemşire rolünü aşağıdaki tabloda hak ve sorumluluklar bakımından karşılaştırınız. (6 puan)

Rol	Dâhil olduğu grup	Bir hakkı	Bir sorumluluğu
Öğrenci (1969)	.....	.....	.....
Hemşire (1984)	.....	.....	.....

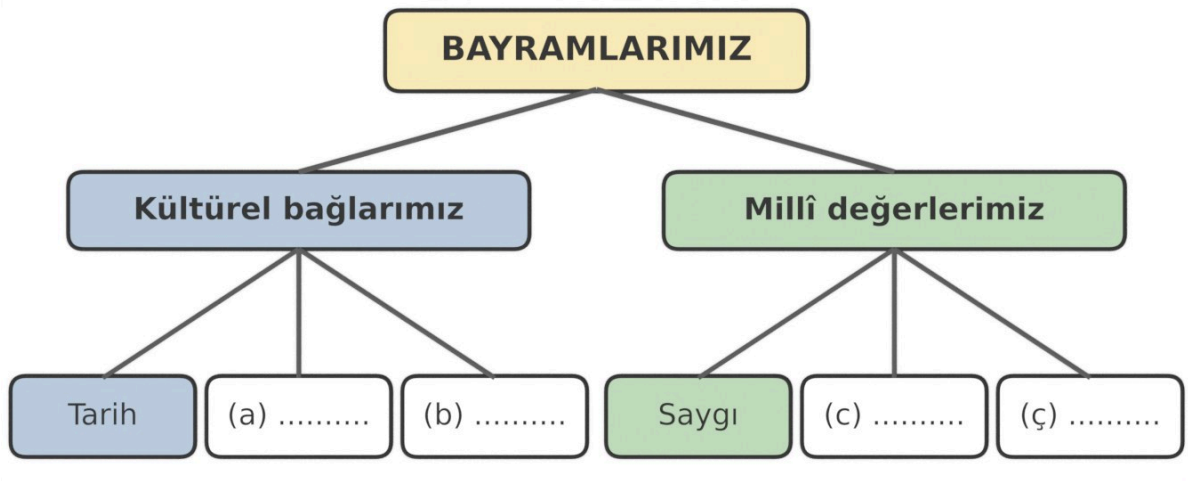
2.3. Nermin Hanım'ın rollerinin değişmesinde etkili olan iki etkeni tarih şeridinden örnek vererek yazınız. Bu tarih şeridinden gruplar ve roller hakkında nasıl bir sonuca ulaşılabileceğini belirtiniz. (5 puan)

3. Aşağıda Elif'in günlüğünden iki bölüm verilmiştir. (Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

29 Ekim: Okulumuzdaki Cumhuriyet Bayramı töreninde şiir okudum. Öğretmenlerimiz, velilerimiz ve arkadaşlarımızla birlikte İstiklal Marşı'nı söyledik. Cumhuriyet'imizi kuranları saygıyla andık.

Ramazan Bayramı: Sabah erkenden kalkıp bayramlıklarımızı giydik. Önce dedemin ve babaannemin elini öptük, sonra komşuları ziyaret ettik. Uzun zamandır birbirine küs olan iki komşumuz bayramlaşırken barıştı.

Elif, günlüğünden yararlanarak aşağıdaki kavram haritasını hazırlamaya başlamıştır.

3.1. Kavram haritasında (a), (b), (c) ve (ç) ile gösterilen boş kutulara günlükten yararlanarak uygun kavramları yazınız. (4 puan)

3.2. Günlükte anlatılan olaylardan ikisinin toplumsal birliğe etkisini açıklayınız. (6 puan)

3.3. Bayramlarda büyükleri ve komşuları ziyaret etme geleneği yaşatılmazsa toplumsal birliğin bundan nasıl etkileneceğini yorumlayınız. (5 puan)

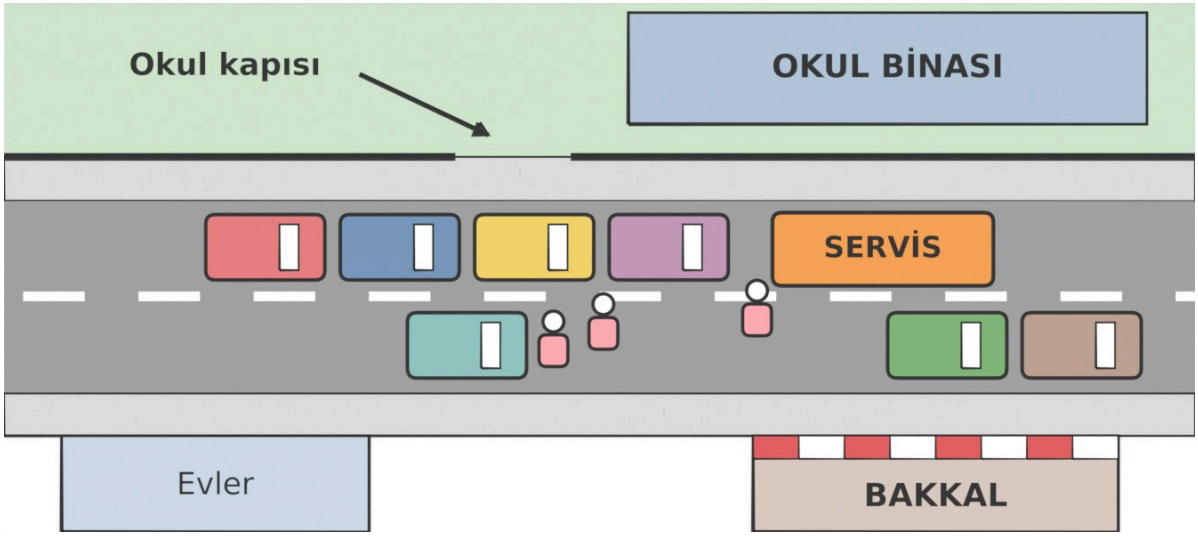
4. 6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş merkezli depremler yaşandığında ülkemizin dört bir yanından insanlar depremzedelere yardım etmek için harekete geçmiştir. Aşağıdaki bilgi kartlarında bu dayanışmadan örnekler verilmiştir. (Bilgiler Sosyal Bilgiler 6 ders kitabından alınmıştır.)

4.1. Bilgi kartlarında anlatılan davranışlarda öne çıkan iki millî değeri yazınız. (4 puan)

4.2. Kültürel bağlarımızın ve millî değerlerimizin afet gibi zor zamanlarda toplumsal birliğe etkisini bilgi kartlarından bir örnekle yorumlayınız. (6 puan)

5. Bir ortaokulun önündeki sokakta sabahları ders başlamadan önce büyük bir karışıklık yaşanmaktadır. Görselde bu sokağın sabah 8.20'deki durumu gösterilmiştir. Okul meclisinin düzenlediği toplantıda farklı kişiler şu görüşleri dile getirmiştir. (Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

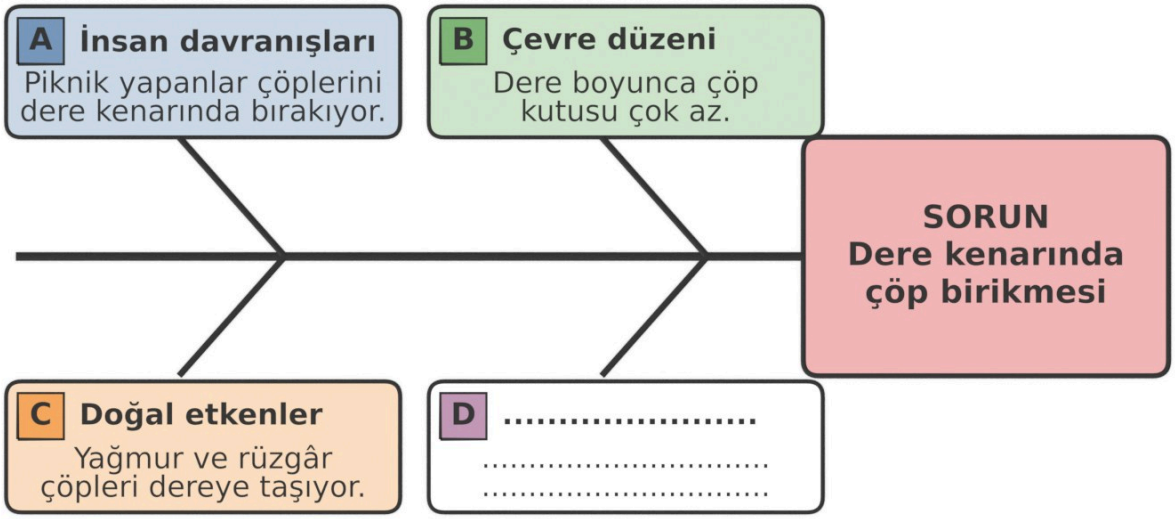

Kişi	Görüşü
Veli Ayşe Hanım	"İşe yetişmek için çocuğumu okul kapısının hemen önünde bırakmak zorundayım."
6. sınıf öğrencisi Can	"Arabaların arasından geçerken çok korkuyorum. Sokakta yaya geçidi yok."
Bakkal Hasan Bey	"Araçlar dükkânımın önüne park ediliyor; müşterilerim duracak yer bulamıyor."
Servis şoförü Murat Bey	"Bütün araçlar aynı anda geldiği için öğrencileri güvenle indiremiyorum."

5.1. Okul önündeki sorunun nedenine ilişkin veli Ayşe Hanım'ın ve servis şoförü Murat Bey'in bakış açılarını benzer ve farklı yönleriyle karşılaştırınız. (4 puan)

5.2. Sorunun çözümü için en az iki kişinin görüşünü dikkate alan iki çözüm önerisi geliştiriniz. Her önerinizde kimin görüşünü dikkate aldığınızı belirtiniz. (6 puan)

5.3. Bakkal Hasan Bey'in önerilerinizden birine "Bu öneri benim işimi zorlaştırır." diyerek itiraz ettiğini düşününüz. Hasan Bey'in kaygısını da dikkate alarak önerinizi nasıl düzenleyeceğinizi ve savunacağınızı yazınız. (5 puan)

6. Selin'in yaşadığı mahallenin ortasından bir dere geçmektedir. Son aylarda dere kenarında çöp birikmekte, dereden kötü koku gelmekte ve derede yaşayan kurbağalar azalmaktadır. Mahalle muhtarlığında yapılan toplantıda öğrenciler sorunun nedenlerini aşağıdaki balık kılçığı diyagramında göstermiştir. (Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

Toplantıda sorunun çözümü için şu öneriler sunulmuştur:

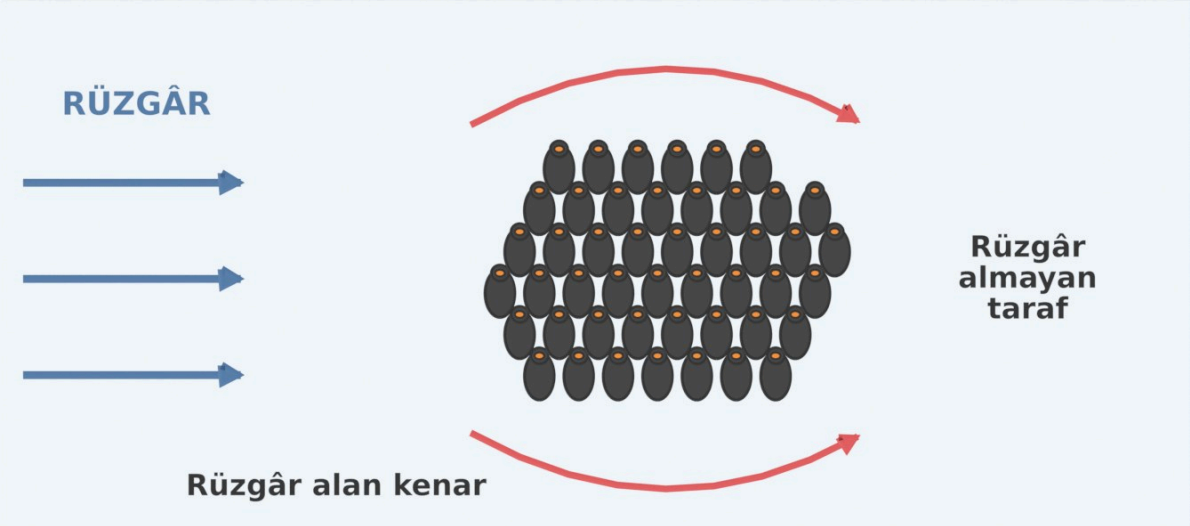
Kişi	Öneri
Muhtar	"Dereye çöp atanlara para cezası verilmeli."
Belediye görevlisi	"Dere boyunca daha fazla çöp kutusu konulmalı."
Öğrenci Selin	"Okullar ve gönüllüler ayda bir dere temizliği yapmalı, mahalleye bilgilendirme afişleri asılmalı."

6.1. Diyagramda D ile gösterilen boş bölüme bu sorunun olası bir nedenini başlığıyla birlikte yazınız. (3 puan)

6.2. Toplantıdaki önerilerden ikisini uygulanabilirlik (kolayca hayata geçirilebilir olma) ve kalıcılık (sorunu uzun süre önleme) bakımından değerlendiriniz. (6 puan)

6.3. Muhtarlık toplantısında okulunuz adına söz aldığınızı düşününüz. Farklı görüşleri birleştiren bir çözüm önerisi geliştirerek bu öneriyi savunan kısa bir konuşma metni yazınız. (6 puan)

7. İmparator penguenleri, Antarktika'da sıcaklığın −40 °C'ye kadar düşebildiği ve sert rüzgârların estiği kış aylarında birbirine sokularak kalabalık gruplar oluşturur. Grubun rüzgâr alan kenarındaki penguenler en çok üşüyenlerdir. Bu penguenler zamanla grubun yanlarından yürüyerek rüzgâr almayan tarafa geçer ve kalabalığa sokulur. Böylece rüzgâra karşı kenarda durma sırası sürekli değişir ve hiçbir penguen uzun süre soğukta kalmaz. (Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

7.1. Penguenlerin karşılaştığı sorunu ve bu soruna buldukları çözümü yazınız. (4 puan)

7.2. Sınıfınızda "Mahallemizde yalnız yaşayan yaşlı komşularımız kış aylarında alışveriş yapmakta zorlanıyor." sorunu tartışılmaktadır. Penguenlerin davranışından yola çıkarak bu soruna birlikte hareket etmeye dayalı bir çözüm önerisi yazınız. Bir arkadaşınızın "Herkes kendi işini kendisi görmeli." görüşüne karşı önerinizi savununuz. (6 puan)

8. Bir yük gemisi Samsun Limanı'ndan yola çıkarak Mersin Limanı'na gidecektir. Aşağıdaki haritada geminin izleyeceği rota gösterilmiş, rotanın geçtiği denizler ve boğazlar 1-6 arasındaki numaralarla belirtilmiştir. (Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

8.1. Geminin geçtiği, haritada 1-6 arasındaki numaralarla gösterilen denizlerin ve boğazların adlarını sırasıyla yazınız. (6 puan)

8.2. Haritadan yararlanarak Türkiye'nin denizlere ve boğazlara göre konumunun ülkemize sağladığı bir üstünlüğü açıklayınız. (4 puan)

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE BECERİLER

SORU NO	ÖĞRENME ÇIKTISI	BECERİLER
1	SB.6.1.1. Dâhil olduğu grupların ve bu gruplardaki rollerinin zaman içerisinde değişebileceğine ilişkin çıkarım yapabilme	KB2.10. Çıkarım Yapma
2	SB.6.1.1. Dâhil olduğu grupların ve bu gruplardaki rollerinin zaman içerisinde değişebileceğine ilişkin çıkarım yapabilme	KB2.10. Çıkarım Yapma, KB2.7. Karşılaştırma
3	SB.6.1.2. Kültürel bağlarımızın ve millî değerlerimizin toplumsal birliğe etkisini yorumlayabilme	KB2.14. Yorumlama
4	SB.6.1.2. Kültürel bağlarımızın ve millî değerlerimizin toplumsal birliğe etkisini yorumlayabilme	KB2.14. Yorumlama
5	SB.6.1.3. Toplumsal hayatta karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerilerini müzakere edebilme	SBAB5. Sosyal Katılım (SBAB5.4. Müzakere Etme)
6	SB.6.1.3. Toplumsal hayatta karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerilerini müzakere edebilme	SBAB5. Sosyal Katılım (SBAB5.4. Müzakere Etme)
7	SB.6.1.3. Toplumsal hayatta karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerilerini müzakere edebilme	SBAB5. Sosyal Katılım (SBAB5.4. Müzakere Etme)
8	SB.6.2.1. Ülkemizin, kıtaların ve okyanusların konum özelliklerini algılayabilme	SBAB7. Mekânsal Düşünme (SBAB7.1. Konum Algılama), SBAB10. Harita (SBAB10.1. Harita Okuma)

PUANLAMA TABLOSU								
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**TOPLAM**
10	*15*	*15*	*10*	*15*	*15*	*10*	*10*	***100***

Bu sınav, 2026-2027 eğitim öğretim yılı 1. dönem konu-soru dağılım tablosundaki 1. ortak yazılı **Senaryo 2** dağılımına göre, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli 6. sınıf öğretim programı esas alınarak hazırlanmıştır. Hazırlayan: Murat Altun. Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının resmî yayını değildir; görseller Blender ile oluşturulmuştur.

ÇÖZÜMLER

1. Doğru cevap:

- 1.1 **(4 puan)**: Kerem'in yaşına ve hedefine uygun olarak tahmin edilen her grup ve rol 2 puandır (2 × 2 = 4 puan); grup doğru, rol eksikse 1 puan verilir. Örnekler: üniversite (öğrenci, mühendislik öğrencisi); bir şirketin yazılım ekibi ya da mühendisler grubu (bilgisayar mühendisi, çalışan, ekip üyesi); kendi ailesi (eş, baba); bir spor kulübü ya da arkadaş grubu (oyuncu, üye); bir sivil toplum kuruluşu (gönüllü).
- 1.2 **(6 puan)**: Sürecek rol: oğul (çocuk) ya da ağabey **(1 puan)**; gerekçe: bu rollerin akrabalık bağına dayandığı, doğuştan ya da aile içinde kazanıldığı ve hayat boyu sürdüğü **(2 puan)**. Değişecek rol: öğrenci, robotik kulübü kaptanı ya da kaleci **(1 puan)**; gerekçe: Kerem büyüdükçe okulu bitireceği, meslek sahibi olacağı ya da ilgi alanları ve imkânları değişeceği için bu rollerin sona ereceği veya yerini başka rollere bırakacağı **(2 puan)**.

Örnek doğru cevap:

1.1. Kerem 15 yıl sonra bir teknoloji şirketinin yazılım ekibinde bilgisayar mühendisi olarak çalışabilir. Ayrıca mahallesindeki bir spor kulübünde futbol oynayan bir üye olabilir.

1.2. Ağabeylik rolü 40 yıl sonra da sürer; çünkü kız kardeşiyle aralarındaki akrabalık bağı hayat boyu devam eder. Öğrencilik rolü ise değişir; çünkü Kerem okulunu bitirip meslek sahibi olacak ve çalışan rolünü üstlenecektir.

Yanlış cevap: Kerem'in 26 yaşı için uygun olmayan gruplar ve roller yazmak (ör. "ilkokul öğrencisi", "dede"); grup ile rolü karıştırmak (ör. rol olarak "şirket" yazmak); ağabeylik rolünün 40 yıl sonra sona ereceğini ya da öğrenciliğin hayat boyu aynen süreceğini söylemek puan almaz. Gerekçe yazılmadan verilen doğru rol yalnızca 1 puan alır. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

2. Doğru cevap:

- 2.1 **(4 puan)**: Artık içinde yer almadığı grup: okul (öğrenciliği bitmiştir) ya da hastane çalışanları / sağlık meslek grubu (2014'te emekli olmuştur) **(2 puan)**. Doğuştan kazanıp sürdürdüğü rol: kız evlat (çocuk) ya da kardeş (ailenin ikinci çocuğu olduğu için) **(2 puan)**. "Anne", "eş", "babaanne" gibi sonradan kazanılan ama bugün de süren roller için bu bölümden 1 puan verilir.
- 2.2 **(6 puan)**: Tablodaki her doğru hücre 1 puandır. Öğrenci: grup okul (sınıf); hak eğitim almak, okulun imkânlarından (kütüphane, ders araçları) yararlanmak; sorumluluk derslere düzenli katılmak, ödevlerini yapmak, okul kurallarına uymak. Hemşire: grup hastane çalışanları (sağlık meslek grubu); hak emeğinin karşılığında ücret (maaş) almak, izin kullanmak; sorumluluk hastaların bakımını özenle yapmak, nöbetlerine zamanında gelmek, hasta bilgilerini gizli tutmak.
- 2.3 **(5 puan)**: Tarih şeridinden örnekle açıklanan her etken 2 puandır (2 × 2 = 4 puan). Kabul edilen etkenler: yaşın ilerlemesi (zamanın geçmesi), eğitim alma (1969 ilkokula başlama), meslek edinme ve meslekte yükselme (1984 hemşire, 2005 başhemşire), evlenme (1987), çocuk ve torun sahibi olma (1989, 2015), emeklilik (2014), kendi isteğiyle gönüllü olma (2019). Örnek verilmeden yalnızca etkenin adı yazılırsa her etken için 1 puan verilir. Sonuç: dâhil olunan grupların ve rollerin zaman içinde değiştiği; bazı rollerin sona erip yeni rollerin eklendiği, akrabalık rollerinin ise hayat boyu sürdüğü yargısı **(1 puan)**.

Örnek doğru cevap:

2.1. Nermin Hanım 2014'te emekli olduğu için artık hastane çalışanları grubunda yer almamaktadır. Ailenin ikinci çocuğu olarak doğduğu için kardeş rolünü hayatı boyunca sürdürmektedir.

2.2.

Rol	Dâhil olduğu grup	Bir hakkı	Bir sorumluluğu
Öğrenci (1969)	Okul	Eğitim almak	Ödevlerini zamanında yapmak
Hemşire (1984)	Hastane çalışanları (meslek grubu)	Çalışmasının karşılığında maaş almak	Hastaların bakımını özenle yapmak

2.3. Meslek edinmek etkili olmuştur: Nermin Hanım 1984'te hemşire olunca meslek grubuna katılmıştır. Evlenmek ve çocuk sahibi olmak da etkili olmuştur: 1987'de evlenince eş, 1989'da oğlu doğunca anne rolünü üstlenmiştir. Buna göre insanların dâhil olduğu gruplar ve bu gruplardaki rolleri zaman içinde değişir; bazı roller sona ererken yeni roller eklenir.

Yanlış cevap: Bugün de içinde bulunduğu aile ya da dernek grubunu "artık yer almadığı grup" olarak yazmak; hak ile sorumluluğu karıştırmak (ör. öğrencinin hakkı olarak "ödev yapmak" yazmak); rollerin değişmesine tarih şeridiyle ilgisiz etkenler (ör. "hava durumu") yazmak; "Roller hiç değişmez." sonucuna varmak puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

3. Doğru cevap:

- 3.1 **(4 puan)**: Her doğru kavram 1 puandır. (a) ve (b): kültürel bağlarımızın ögelerinden din (Ramazan Bayramı) ve gelenek-görenek (bayramlaşma, büyüklerin elini öpme, komşu ziyareti); şiir okuma ve İstiklal Marşı'nı söyleme örneğiyle dil, şiir okuma örneğiyle sanat da kabul edilir. (c) ve (ç): saygı dışındaki millî değerlerden ikisi: vatanseverlik, millet sevgisi, sevgi, aile birliğine önem verme, hoşgörü, bağımsızlık. Aynı kavram iki kutuya yazılırsa bir kez puan verilir.
- 3.2 **(6 puan)**: Açıklanan her olay 3 puandır. Olayın doğru seçilmesi **(1 puan)** ve toplumsal birliğe etkisinin açıklanması **(2 puan)**. Kabul edilen açıklamalar: Cumhuriyet Bayramı töreni farklı yaşlardan insanları ortak bir coşkuda buluşturur, ortak tarih ve vatanseverlik duygusunu güçlendirir. Büyüklerin elinin öpülmesi ve komşu ziyaretleri aile ve komşuluk bağlarını güçlendirir, sevgi ve saygıyı artırır. Küs komşuların bayramda barışması dargınlıkları sona erdirir, toplumsal barışa katkı sağlar.
- 3.3 **(5 puan)**: Geleneğin yaşatılmamasının insanlar arasındaki bağları zayıflatacağını belirtme **(2 puan)**; bunun sonucunu örnekle açıklama: akrabalar ve komşular birbirinden uzaklaşır, yaşlılar yalnız kalır, küslükler sürer, yardımlaşma azalır **(2 puan)**; geleneklerin kuşaktan kuşağa aktarılmasının toplumsal birlik için önemini vurgulama **(1 puan)**.

Örnek doğru cevap:

3.1. (a) Din, (b) Gelenek-görenek, (c) Vatanseverlik, (ç) Sevgi.

3.2. 29 Ekim töreninde öğretmenler, veliler ve öğrenciler İstiklal Marşı'nı birlikte söylemiştir. Bu tören farklı yaşlardan insanları aynı duyguda buluşturur ve vatanseverlik duygusunu güçlendirir. Ramazan Bayramı'nda küs olan iki komşu bayramlaşırken barışmıştır. Böylece aralarındaki dargınlık sona ermiş, mahallede huzur ve dostluk artmıştır.

3.3. Bayram ziyaretleri yapılmazsa akrabalar ve komşular birbirini daha az görür, aralarındaki sevgi ve saygı bağı zayıflar. Yaşlılar yalnız kalabilir, küs olanlar barışma fırsatı bulamaz. Gelenekler yeni kuşaklara aktarılmadığı için zamanla toplumsal birlik ve beraberlik duygusu azalır.

Yanlış cevap: Boş kutulara kültürel bağ yerine kişi ya da yer adı yazmak (ör. "dede", "okul"); millî değer kutularına "bayramlık", "tören" gibi değer olmayan kavramlar yazmak; olayları yalnızca tekrar edip birliğe etkisini açıklamamak; geleneğin yaşatılmamasının toplumsal birliği güçlendireceğini söylemek puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

4. Doğru cevap:

- 4.1 **(4 puan)**: Her doğru millî değer 2 puandır. Kabul edilen değerler: yardımlaşma, dayanışma, vatanseverlik, millet sevgisi, duyarlılık, fedakârlık, birlik ve beraberlik, sevgi.
- 4.2 **(6 puan)**: Ortak kültürel bağlar ve millî değerler sayesinde insanların birbirini tanımasa da kardeş gibi gördüğünü ve zor zamanda birlikte hareket ettiğini belirtme **(3 puan)**; bu yorumu bilgi kartlarındaki bir örnekle (70 ilden gönüllülerin bölgeye gitmesi, konutların depremzedelere açılması, çocukların ve yaşlıların birikimlerini bağışlaması) destekleme **(2 puan)**; bu dayanışmanın yaraların daha hızlı sarılmasına ve milletin birbirine güveninin artmasına katkısını belirtme **(1 puan)**.

Örnek doğru cevap:

4.1. Yardımlaşma ve vatanseverlik.

4.2. Aynı vatanda yaşayan, aynı dili konuşan, ortak tarihe ve değerlere sahip insanlar zor bir günde birbirini yalnız bırakmamıştır. Örneğin ülkemizin 70 ilinden on binlerce gönüllü, tanımadıkları depremzedelere yardım etmek için deprem bölgesine gitmiştir. Bu dayanışma depremden etkilenen insanların yaralarının daha hızlı sarılmasını sağlamış, milletimizin birbirine olan güvenini ve birlik duygusunu güçlendirmiştir.

Yanlış cevap: Millî değer yerine kurum ya da olay adı yazmak (ör. "deprem", "kampanya", "AFAD"); bilgi kartını yorum yapmadan yalnızca tekrar etmek; afetlerin toplumsal birliği zayıflattığını söylemek puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

5. Doğru cevap:

- 5.1 **(4 puan)**: Benzer yön: iki kişi de sorunun araçların sabah aynı saatte okul kapısının önünde toplanmasından kaynaklandığını düşünmektedir **(2 puan)**. "İkisi de öğrencileri araçla okul kapısına bırakmak zorundadır." gibi iki kişinin ortak durumunu doğru belirten yakın cevaplar da kabul edilir. Farklı yön: Ayşe Hanım sorunu kendi zaman sıkıntısı ve çocuğunu kapıya bırakma ihtiyacı açısından görürken Murat Bey araç yoğunluğu nedeniyle öğrencileri güvenle indirebileceği bir alanın olmaması açısından görmektedir **(2 puan)**.
- 5.2 **(6 puan)**: Her öneri 3 puandır: uygulanabilir ve sorunu azaltan bir öneri **(2 puan)**, önerinin hangi kişilerin görüşünü dikkate aldığının belirtilmesi **(1 puan)**. Örnek öneriler: belediyeden okul önüne yaya geçidi, hız kesici ve uyarı levhası yapılmasının istenmesi (Can, Murat Bey); okul kapısının biraz ilerisine velilerin kısa süre durup çocuklarını bırakacağı bir "bırak ve git" alanı ayrılması (Ayşe Hanım, Hasan Bey, Murat Bey); servis araçları ile veli araçlarının farklı saatlerde gelmesi ya da sınıfların okula giriş saatlerinin birkaç dakika arayla düzenlenmesi (Murat Bey, Ayşe Hanım); nöbetçi öğretmenler ve okul trafik ekibinin sabahları geçişlere yardım etmesi (Can).
- 5.3 **(5 puan)**: Hasan Bey'in kaygısını anlayıp kabul etme **(1 puan)**; öneride bu kaygıyı gideren bir düzenleme yapma, ör. araçların dükkânın önünde değil başka bir yerde durmasını sağlama, durma süresini sınırlama **(2 puan)**; önerinin herkese, Hasan Bey'e de yarar sağlayacağını gerekçelendirerek savunma, ör. trafik açılınca müşterilerin dükkâna daha kolay ulaşması, çocukların güvenliğinin herkesin ortak sorumluluğu olması **(2 puan)**.

Örnek doğru cevap:

5.1. Ayşe Hanım da Murat Bey de sorunun, araçların sabah aynı anda okul kapısının önüne gelmesinden kaynaklandığını düşünmektedir. Ancak Ayşe Hanım sorunu işe geç kalmamak için çocuğunu kapının önünde bırakma zorunluluğu olarak görürken Murat Bey kalabalık yüzünden öğrencileri güvenle indiremediğini düşünmektedir.

5.2. Birinci öneri: Belediyeden okulun önüne yaya geçidi ve hız kesici yapılmasını isteyen bir dilekçe verilmelidir. Bu öneride Can'ın ve Murat Bey'in görüşlerini dikkate aldım. İkinci öneri: Okul kapısının 50 metre ilerisine velilerin çocuklarını hızlıca bırakıp ayrılacağı bir durma alanı ayrılmalı, servisler ise kapının önündeki ayrı bölümü kullanmalıdır. Bu öneride Ayşe Hanım'ın, Murat Bey'in ve Hasan Bey'in görüşlerini dikkate aldım.

5.3. Hasan Bey'in kaygısı haklıdır; çünkü dükkânının önü kapanırsa müşteri kaybeder. Bu nedenle durma alanını bakkalın önüne değil, sokağın diğer tarafına ayırırız ve araçların burada yalnızca bir dakika durmasına izin veririz. Böylece trafik açılır, müşteriler dükkâna rahatça gelebilir. Ayrıca öğrencilerin güvenliği mahallede yaşayan herkesin ortak sorumluluğudur; bu düzenleme hem çocukları hem de Hasan Bey'in işini korur.

Yanlış cevap: İki kişinin görüşünü aynı ya da tamamen ilgisiz göstermek; "Veliler çocuklarını okula getirmesin." gibi uygulanamaz ya da tek bir tarafı yok sayan öneriler yazmak; Hasan Bey'in kaygısını dikkate almadan yalnızca "Bu öneri doğrudur." demek puan almaz. Kimin görüşünü dikkate aldığı belirtilmeyen öneriler en fazla 2 puan alır. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

6. Doğru cevap:

- 6.1 **(3 puan)**: Diyagramdaki A, B ve C bölümlerinden farklı, soruna yol açabilecek bir neden yazma **(2 puan)** ve bu nedene uygun bir başlık verme **(1 puan)**. Örnekler: "Denetim: Dereye çöp atanlar denetlenmiyor."; "Bilgi eksikliği: Mahalleli çöplerin dereye ve canlılara verdiği zararı bilmiyor."; "Atık toplama: Çöpler düzenli toplanmıyor."; "İnşaat atıkları: Yapı atıkları dere kenarına bırakılıyor."
- 6.2 **(6 puan)**: Değerlendirilen her öneri 3 puandır: uygulanabilirlik yönünden gerekçeli değerlendirme **(1 puan)**, kalıcılık yönünden gerekçeli değerlendirme **(2 puan)**. Kabul edilen değerlendirmeler: Para cezası: kurallar ve denetim gerektirdiği için uygulanması zordur; caydırıcıdır ama insanların çevre bilincini tek başına geliştirmez. Çöp kutusu: kolay ve hızlı uygulanır; kutular düzenli boşaltılmazsa ve insanlar alışkanlıklarını değiştirmezse sorun yeniden ortaya çıkar. Temizlik ve afiş: gönüllülerle kolayca uygulanabilir; temizlik geçici bir çözümdür ama bilgilendirme insanların davranışını değiştirerek sorunu uzun süre önleyebilir.
- 6.3 **(6 puan)**: En az iki farklı görüşü birleştiren bir öneri **(2 puan)**; önerinin uygulanabilir ve kalıcı olması **(2 puan)**; öneriyi gerekçeleriyle savunma, ör. önerinin farklı tarafların kaygılarını karşıladığını ve herkese yarar sağlayacağını belirtme **(2 puan)**. Konuşma metninin bir hitapla başlaması beklenir ancak puanlamada içerik esas alınır.

Örnek doğru cevap:

6.1. Bilgi eksikliği: Mahalleliler çöplerin dereye ve dere canlılarına verdiği zararı bilmiyor.

6.2. Çöp kutusu konulması kolayca uygulanabilir, belediye kutuları kısa sürede yerleştirebilir. Ancak kutular düzenli boşaltılmaz ve insanlar çöplerini kutuya atmazsa sorun yeniden başlar, yani tek başına kalıcı değildir. Dere temizliği ve afiş önerisi de gönüllülerle kolayca uygulanabilir. Temizlik çöpleri o an için yok eder; afişler ise insanları bilinçlendirdiği için sorunun uzun süre önlenmesine yardımcı olur.

6.3. Sayın Muhtarım, değerli komşularımız; derenin temiz kalması hepimizin sorumluluğudur. Önerimiz şudur: Belediye dere boyunca çöp kutularını artırsın ve kutuları düzenli boşaltsın. Biz öğrenciler de ayda bir dere temizliği yapalım ve afişlerle komşularımızı bilgilendirelim. Uyarılara rağmen çöp atanlara ise muhtarımızın dediği gibi ceza verilsin. Bu öneri üç görüşü birleştirdiği için herkesin katkısını alır. Çöp kutuları atık bırakmayı kolaylaştırır, bilgilendirme alışkanlıkları değiştirir, ceza ise kurala uymayanları caydırır. Böylece deremiz kalıcı olarak temiz kalır.

Yanlış cevap: D bölümüne A, B ya da C bölümündeki nedeni tekrar yazmak ya da sorunla ilgisiz bir neden yazmak (ör. "Okul tatilinin uzun olması"); önerileri gerekçe göstermeden "iyi" ya da "kötü" diye nitelemek puan almaz. 6.3'te yalnızca tek bir görüşü savunup diğerlerini dikkate almayan cevaplar en fazla 2 puan alır. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

7. Doğru cevap:

- 7.1 **(4 puan)**: Sorun: çok düşük sıcaklık ve sert rüzgârda üşüme, donma tehlikesi **(2 puan)**. Çözüm: birbirine sokularak birlikte ısınmaları ve kenarda üşüyen penguenlerle içeridekilerin sırayla yer değiştirmesi; yani yükü paylaşmaları **(2 puan)**. Yalnızca "toplanıyorlar" yazıp sıra değiştirmeyi belirtmeyen cevaplar 1 puan alır.
- 7.2 **(6 puan)**: Birlikte hareket etmeye ve görev paylaşımına dayanan uygulanabilir bir öneri **(3 puan)**, ör. apartman ya da mahalle gönüllülerinin sırayla yaşlı komşuların alışverişini yapması, muhtarlık aracılığıyla bir dayanışma listesi oluşturulması, aileler ve öğrencilerin nöbetleşe ziyaret yapması. Arkadaşın görüşüne karşı önerinin savunulması **(3 puan)**: sorunun yalnız başına çözülemeyeceğini, görev paylaşılınca kimsenin yorulmadığını, yardımlaşmanın toplumsal birliği güçlendirdiğini ve bir gün herkesin yardıma ihtiyaç duyabileceğini gerekçe olarak gösterme.

Örnek doğru cevap:

7.1. Penguenler kışın çok soğuk ve rüzgârlı havada donma tehlikesiyle karşılaşır. Bu soruna karşı birbirine sokulup kalabalık bir grup oluşturarak ısınırlar. Rüzgâr alan kenarda duranlar sırayla grubun öbür tarafına geçer; böylece soğuğa dayanma işini paylaşırlar.

7.2. Penguenlerin sırayla kenarda durması gibi biz de görevleri paylaşabiliriz. Apartmanımızdaki aileler ve gönüllü öğrenciler bir liste hazırlayıp her hafta sırayla yaşlı komşularımızın alışverişini yapabilir. Arkadaşıma şöyle cevap veririm: Yaşlı komşularımız bu işi kendi başına yapamadığı için sorun yalnız bırakılırsa çözülmez. Görevi paylaşınca kimseye fazla yük düşmez. Ayrıca yardımlaşma mahallede güveni ve birliği artırır; bir gün biz de yardıma ihtiyaç duyabiliriz.

Yanlış cevap: Penguenlerin "sıcak bölgelere göç ettiğini" ya da "yuvalarına girdiğini" yazmak; ortak hareket içermeyen öneriler yazmak (ör. "Yaşlılar kışın alışverişe çıkmasın."); arkadaşın görüşüne hiçbir gerekçe göstermeden yalnızca "Yanlış düşünüyorsun." demek puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

8. Doğru cevap:

- 8.1 **(6 puan)**: Her doğru ad 1 puandır: 1 Karadeniz, 2 İstanbul Boğazı, 3 Marmara Denizi, 4 Çanakkale Boğazı, 5 Ege Denizi, 6 Akdeniz.
- 8.2 **(4 puan)**: Göreceli konum özelliğini belirtme **(2 puan)**: Türkiye'nin üç tarafının denizlerle çevrili olması; Karadeniz'i Marmara Denizi aracılığıyla Ege Denizi'ne ve Akdeniz'e bağlayan İstanbul ve Çanakkale boğazlarının (Türk Boğazları) ülkemizde bulunması. Bu özelliğin sağladığı üstünlüğü açıklama **(2 puan)**: Karadeniz'e kıyısı olan ülkelerin dünya denizlerine açılan yolunun ülkemizden geçmesi; deniz ticareti ve ulaşımında önemli bir konumda olunması; ülkemizin jeopolitik öneminin artması; limanlar, balıkçılık ve turizmden yararlanılması; Mavi Vatan olarak adlandırılan deniz yetki alanlarındaki kaynaklardan (ör. Sakarya Gaz Sahası) yararlanılması.

Örnek doğru cevap:

8.1. 1 Karadeniz, 2 İstanbul Boğazı, 3 Marmara Denizi, 4 Çanakkale Boğazı, 5 Ege Denizi, 6 Akdeniz.

8.2. Türkiye'nin üç tarafı denizlerle çevrilidir ve Karadeniz'i Akdeniz'e bağlayan İstanbul ve Çanakkale boğazları ülkemizdedir. Karadeniz'e kıyısı olan ülkelerin gemileri dünyaya açılmak için bu boğazlardan geçmek zorundadır. Bu nedenle ülkemiz deniz ticareti ve ulaşımında çok önemli bir konumdadır.

Yanlış cevap: Boğazların yerlerini karıştırmak (2 numara için "Çanakkale Boğazı", 4 numara için "İstanbul Boğazı" yazmak); 5 numara için "Akdeniz", 6 numara için "Ege Denizi" yazmak; deniz ya da boğaz yerine kıyı şehri adı yazmak (ör. "İzmir"); konumla ilgisi olmayan üstünlükler yazmak (ör. "Türkiye'nin nüfusu kalabalıktır.") puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.